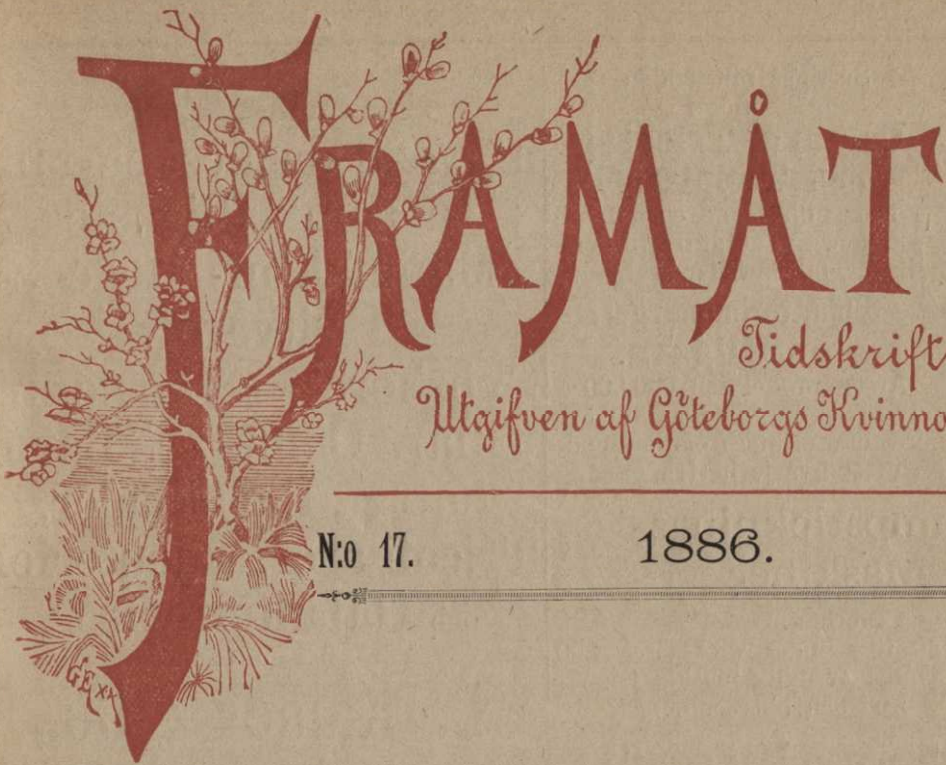

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMÅT

Pris
om 3.50
per år.

Tidskrift
Utgifven af Göteborgs Kvinnoförening.

N:o 17.

1886.

1:sta årg.

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER.

GÖTEBORG

1886.

Tryckt å
D. F. BONNIERS BOKTRYCKERI.

H. Palmarin H. Kerber

Sveriges fullständigaste
affär i

Ullgarn, Tricotage och Tappisseri

med tillhörande egen fabri-
kation, sysselsättande om-
kring 500 arbetare.

Schatteringsfärgeri för Ullgarn.

Årets produktion 600,000 p .

Smetfri och arsenikfri färgning garanteras.
Såsom innebörd häraf finnes ofvanstående
skyddstämpel vidfäst hvarje härfva.

Strumpsticknings- Maskiner

af mest erkända fabrikat.

Vår omsättning under året circa 200
stycken. Agandet af dylik maskin lemnar
ett säkert lefvebröd och oberoende.

Aug. Johansson Mark & Co.,

Göteborg.

Göteborgs Enskilda Bank

i Göteborg

Drottninggatan nr 11,

diskonterar inländska vaxlar,
köper och säljer utländska vaxlar och
mynt,

utfärdar resekreditiv,

emottager medel till förräntning å Depo-
sitions- samt å Upp- och Afskrif-
nings-räkning,

beviljar Kassakreditiver och lån mot god-
känd säkerhet,

försäljer postremissvaxlar,

åtager sig inkasseringar i in- och ut-
landet,

samt utför i öfrigt alla vanliga bank-
affärer.

Filialkontor i Venersborg, Bo-
rås, Strömstad, Kongsbacka och
Marstrand.

LAGER

af såväl de mest elegan-
ta som billigaste
Manufaktur- Mode- och
Hvitvaror,

Sybehörs och Garnérar-
tiklar, Dame- och Barn-
hattar, Barnkläder,
Tricotvaror, Bijouterier
och Galanteri-varor

m. m. m. m. hos

L. Kaiser & Co.,

Kyrkogatan 36.

Korsgatan 12.

Filial:

43. Södra Hamngatan 43.

Tapeter och Border

i Gyllenläder, Velour, Gobelin och
Lincrusta-Walton, dessutom ett rik-
haltigt urval tapeter i nya mönster
för säsongen, såväl finare som helt
billiga, största urvalet på platsen,
billiga priser.

Rullgardiner,

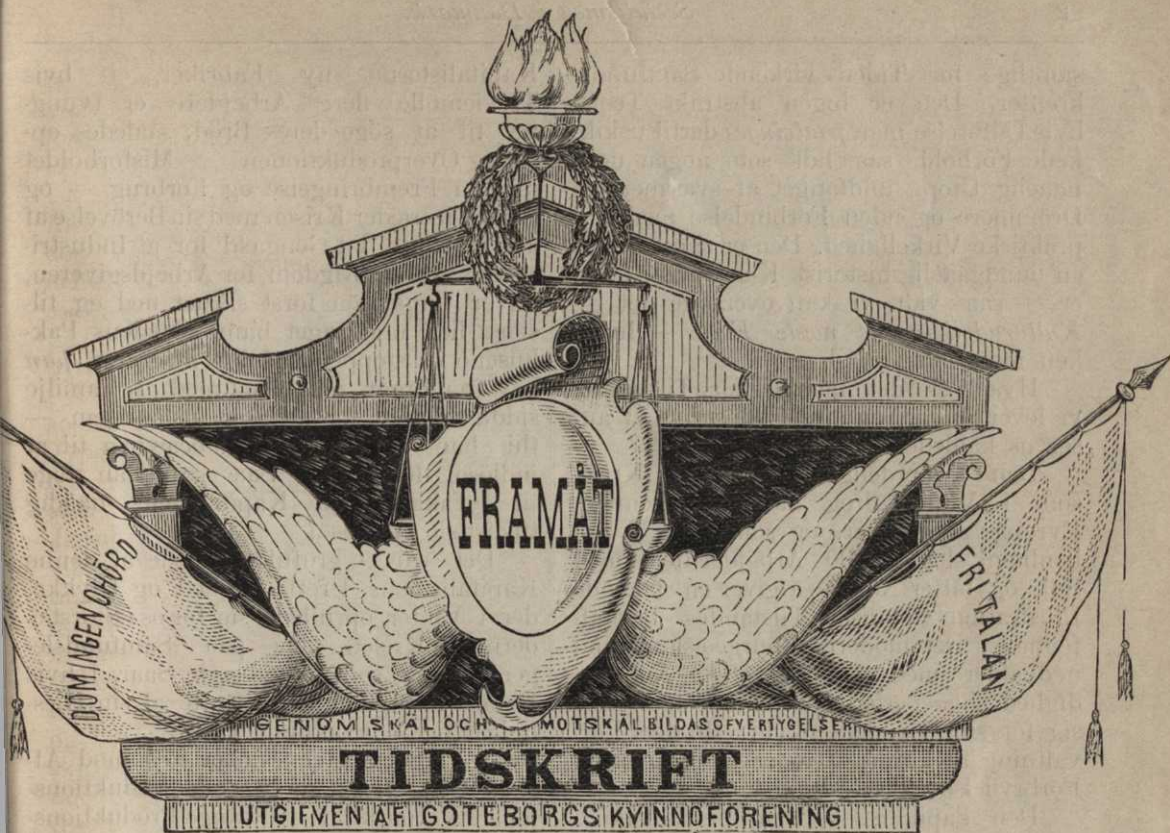
deribland enfärgad grön och blå rull-
gardinsväf med sjelfuppdragande kät-
par.

Kornischer och Gardinhållare

hos

J. DAHLANDER & Co.

Östra Hamngatan 30.

N:r 17.

1 September.

1886.

Första årgången.

Socialismen i Danmark.

(Korrespondance fra Köbenhavn).

På Grundlovsdagen i Fjor, da Socialisterne i Hovedstaden som sædvanlig holdt Mönstring under Dyrehavens Bøge, kom — saa fortæller en paalidelig Beretning — H. Maj. Kongen kørende gennem Skoven i nogen Afstand fra Folkemængden. Han havde nok faaet Nys om, hvem af hans tro Undersaatter det var, som mindedes Dagen for den hans Forgænger afnødte fri Forfatning, og saa spurgte han den överste tilstedeværende Politimyndighed, som gjorde ham sin Opvartning: »Hvad vil egenlig disse — Socialister, min gode Birkedommer?»

«Ja, Deres Majestæt» — svarede denne — »man siger jo, at de vil dele».

»Dele?!» udbrød H. Maj. Kongen indigneret. »Sig de Godtfolk fra mig, at det kan der aldeles ikke være Tale om».

Anekdoten er betegnende saa vel for de ledende Klassers vrang Opfattelse af den fremrykkende Samfundsbevægelse som for, hvorledes Magthaverne naivt mener at kunne ved et vilkaarligt Paabud aflyse en Udvikling, der bunder dybt i alle tilstedeværende Livsforhold — medens Betingelserne for deres egen Eksistens er ved at vige under dem.

— Forvrængelsen og Stupiditeten fra oven gennemtrækker endnu som en tæt Tykning Hjærnerne hos altfor mange.

— Det vil være de fölgende Linjers Opgave at sprede denne Taage og mulig ved Forklaringens og Forstaaelsens Luftning at bringe den til at lette.

I.

Socialismen er efter vor Overbevisning det logiske og nödvendige Resultat af

samtlige for Tiden virkende Samfunds-kræfter. Den er ingen abstrakt Teori, hvis Udførelse maa *paatvinges* dertil uskikede Forhold, saa lidt som nogen uopnaelig Utopi, undfanget af sværmeriske Drømmere og uden Forbindelse med den praktiske Virkelighed. Den er simpelt hen en uundgaaelig historisk Konsekvens: den er — saa vidt vi kan overskue det — *Kulturudviklingens næste Fase* — hverken mere eller mindre.

Hvad er det nemlig for Tilstande, vi lever under, og hvis Afløsning vi anser os kaldede til at hidføre?

Den forfærdelige økonomiske Krise, som i Vinter drog hærgende gennem Evropas store Byer, og som alene i København slog 15,000 Arbejderhjem med Sult og bitter Nød — afgiver en slaaende Illustration til disse Tilstandes Beskaffenhed. Det moderne Bourgeoisamfund nedkalder med skæbnsvanger Nødvendighed slige periodiske Landplager over sig for sine Synders Skyld; thi dets Forvaltning af Jordens Goder er en grusom Forbrydelse mod Naturen.

Den kapitalistiske Samfundshusholdning baserer *ikke* sin Produktion paa Efterspørgsel og Behov. Den enkelte Fabrikant, der driver sin Spekulation for egen Regning, lader sine Arbejdere tilvirke Vare paa Vare »ins Blaue hinein» — indtil Lageret er skønne Dag er overfyldt, og Bedriften maa standse af Mangel paa Afsætning. Kampen mellem Tilbud og Efterspørgsel er endt med, at Tilbudet ligger under, Fabrikanten gaar til Grunde — og Arbejderne, som har maattet nøjes med en stedse ringere Løn, staar som brødløse Proletarer.

»Skoven hævner.» *Overproduktionen* med sine fornuft-oprivende Prøvelser trækker som en knugende Uvejrsky op over Landene.

Og vi ser Arbejderne sulte, fordi der er *Overflod* paa Fødevarer; ser dem gaa i Pjalter, fordi der er *for mange* Klædningsstykker; ser dem mangle det nødtørftigste, *jordi* Magasinerne bugner af Fabrikata. Arbejderne er det jo, som rammes værst og i videst Udstrækning: de muliggør først Opsamlingen af Kapital, idet deres Arbejdes Værdi *udover* Lønnen gaar i Spekulanternes Lomme; for denne *Merværdi* anlægger

Kapitalisterne ny Fabriker, i hvis Trædemølle flere Arbejdere er tvungne til at søge deres Brød; saaledes opstaar Overproduktionen — Misforholdet mellem Frembringelse og Forbrug — og tilsidst intræder Krisen med sin Berøvelse af alt Erhverv. Til Gengæld for at Industri-slaven skaber Rigdom for Arbejdsgiveren, bliver hans Løn først skruet ned og tilsidst helt unddraget ham. Medens Pakhusene er stoppende fulde af Varer, *han* har frembragt, maa han med sin Familie sidde blottet for alt i sit usle Hjem — thi han mangler jo Købeævnens til at indløse dem for. Saa kan han tage til Takke med Kapitalistens naadig tilkastede Almisse!

Det var et grufuldt Billede af denne Kapitalismens Uretfærdighed og Ulykke, der i Vinter oprullede sig for os i Storstæderne. Krisen slog paa Samfundslegemet lige som et gabende Saar, i hvis Rande Fattigdommen afsatte al sin Hæslighed og Ynkverdighed.

—Vi Socialister stræber hen mod Afskaffelsen af den nuværende Produktionsmaades Anarki; vi vil bringe Produktionssystemet i nærmere Overensstemmelse med Naturens lovbundne Orden. Vi ræsonnerer nemlig som saa:

Jorden frembyder mere end nok selv for en langt større Menneskemængde end den nuværende. Det er ikke — som man för mente — *Overbefolkning*, der er Skyld i Fattigdommen. Alene Europa kunde ernære *1,458 Millioner Mennesker* i Stedet for som nu 316 Millioner ... ja, selv om det ikke blev bedre forvaltet end Kina, vilde det kunne ernære henimod *1000 Millioner*.

Hvorfor lader man da disse rige Skatte lige brak? Hvorfor i al Verden fordømmer vi os selv til endelöst Slid og Slæb for et kummerligt Udbyttes Skyld?

Fordi Kapitalismen har givet vor Kultur en skæv Retning. Den har gennet Menneskene fra den fri, friske og frugtbare Natur ind i Byernes golde og kvælende Stenørkener; den har revet dem løs fra Jordens Moderbryster for paa Livstid at spærre dem inde i Fabrikerne og hobe dem sammen i de trange Kaserne. Bourgeoisiet har *misbrugt* Storindustrien.

Vi fordømmer ikke — som bl. a. Strindberg — selve den økonomisk rigtige,

paa udstrakt Arbejdsdeling baserede Storiindustri. Vi raser ikke mod Maskinismen, hvoraf vi venter os et mægtigt Middel til at skabe Fremtidens Lykke.

Men vi bekæmper det kapitalistiske Industridrift-System, og vi oprøres over den Maade, hvorpaa de geniale Opfindelser, der burde komme alle til Gode, anvendes — til Berigelse af nogle faa paa Bekostning af Medmenneskers Udbytning.

Og vi ser kun én Metode at løse det sociale Problem paa: *Statens Overtagelse af Produktionen*. Naar Staten overtog Driften af al Industri og Agerbrug — lige som den i mange Lande har overtaget Jærnbane-, Post og Telegrafvæsnet — vilde der komme *Plammæssighed* i Produktionen; den tøjlesløse Frikonkurrence vilde afløses af det rette statistiske Forhold mellem Produktion og Forbrug; enhver Arbejder vilde direkte faa det fulde Udbytte af sit Arbejde, og Mellemmænd og Udbyttere altsaa umuliggøres. Ved Maskinismens videre Udvikling vil det socialt nødvendige Arbejde sandsynligvis reduceres til et Minimum, og der vil saaledes tilstedes Individerne en langt videre Adgang til den fri Udvikling af deres Personlighed, end Tilfældet er under de nuværende Forhold. Den socialistiske Stat vil naturlig gaa i væsenlig fysiokratisk (agerdyrkende) Retning, da man ikke med Rimlighed kan antage, at Menneskene uden Nødvendighed vil foretrække det kvalme Storstadsliv for det sunde Landliv.

Ejendomsretten til alle *Produktionsmidler* maa da hjemfalde til Staten, før den socialistiske Ordning kan konstitueres. Men er denne Overgang saa revolutionær?

Ingenlunde — thi Produktionsmidlerne koncentrerer sig paa *færre og færre Hænder*. Det moderne Samfund spalter sig, som enhver kan iagttage, Dag for Dag i to mere og mere skarpt adskilte Klasser: en stedse mindre Minoritet med Monopol paa alle materielle og aandelige Goder — og en i samme Forhold tiltagende Majoritet af Besiddelsesløse. *Samfundet er altsaa midt i Revolutionen*, og den endelige Overgang vil for saa vidt kun være en Formforandring.

Naar de ophobede Samfundskræfter bliver for stærke til at kunne rummes

inden for den bestaaende Lovordning, saa sprænger de denne Ordning. Saaledes sprængte Bourgeoisiet ved Revolutionen 1789 de ved den formelle Forfatning afstukne Grænser. Men den egenlige Revolution var foregaaet forinden gennem en lang Samfundsudvikling. Saaledes foregaaer efter historisk Rækkefølge Proletariatets Revolution under den kapitalistiske Stat — indtil Samfundets virkelige Forfatning har udviklet sig saa vidt, at den ikke mere svarer til den skrevne Forfatning: saa søger den fuldendte Revolution sit Udtryk i en ny Statsform.

Maatte blot ingen letsindige og utaalmodige Fusentaster foregribe den historiske Udvikling ved at ville »lave Revolution» paa deres Vis, mens Folkets Fler-tal er umodent!

Den videnskabelige Socialisme søger netop sit mægtigste Rygstød i den historiske Udvikling. De middelalderlige Forsøg paa at gennemføre en Art Socialisme maatte strande, fordi Datidens Samfundstilstand, hele Produktionsmetoden — »den lille Industri» — ganske simpelt ikke var tilstrækkelig udviklet til at modtage dem. Kapitalen maatte først *frigøres* — som det skete ved den franske Revolution — og hele den dermed følgende Udvikling først finde Sted — saa dyrekøbt den end har været! — inden Samfundet kunde blive modtageligt for Socialismen.

Den moderne Naturvidenskab og Filosofi er en ikke mindre bærekraftig Grundsten for vore Principer. *Darwinismen* har bibragt os et fra det teologiske væsenlig forskellig Syn paa Menneskene; vi tror ikke rigtig mere paa Herskere »af Guds Naade», vi er blevne os bevidst at staa under de for hele Naturen gældende Love, og i Følelsen af vor fælles Oprindelsestræber vi at erstatte Nationalhadet og Klassehadet med Broderskabsfølelsen.

Socialt er Darwinismens Konsekvens den, at de materielle Eksistensbetingelser, altsaa de sociale og økonomiske Magtforhold er afgørende for Udviklingen af de enkelte Menneskers Egenskaber, og at følgelig Forbedringen af Eksistensbetingelserne ogsaa vil forbedre Menneskene. I Overensstemmelse hermed er det, at Stuart Mill i sin socialistiske Trobeken-delse udtaler: »Naar Interesse for det almene Vel nu som oftest er en saa svag

Bevæggrund, saa er dette ikke, fordi det aldrig skulde kunne være anderledes, men fordi Sindet er saa uvant til at dvæle herved, medens det fra Morgen till Aften dvæler ved Ting, der udelukkende angaar personlig Fordel . . . Den dybt rodfæstede Egenkærlighed, der er det nuværende Samfunds almindelige Karaktermærke, er kun saa dybt rodfæstet, fordi de tilstedeværende Institutioners hele Natur gaar ud paa at fremavle den»

Egoismen maa fortrænges af *Solidariteten* som Samfundets bestemmende Aand. Og Solidariteten — hvis Nødvendighed for Slægten de ældste Morallærere har følt og udtrykt i Budet: »Elsk Din Næste som Dig selv!» — vil sikkert kun lade sig realisere i det socialistiske Samfund, hvis Institutioner vil afgive de behørigte Betingelser derfor. Først her vil der nemlig blive givet *alle* — Mænd som Kvinder — fri og lige Adgang til Uddannelsen af alle naturlige Ævner og til at indtage den dem derved anviste Plads i Livet. Socialismen betegner det nuværende, raa og vilde Anarkis Vigen for et virkeligt *Samfund*, i hvilket Magtfordelingen ganske naturlig vil krystallisere sig.

II.

Dette er i et stort Træk en Antydning af vort væsenlige Formaal. Der er lagt særlig Vægt paa den nuværende *Produktionsmaades* Omordning, fordi Produktionen er Samfundets Livsbetingelse — »Arbejdet er Kilden til al Rigdom», — og fordi det er i Arbejderstanden, det revolutionære Stof fortætter sig.

Saa længe Arbejderne har kunnet slaa sig igennem ved deres Hjemmearbejde som fri Mænd; saa længe de flittigste af dem har kunnet haabe med Tiden at blive Smaamestre — saa længe har enhver kun sköttet om selv at gøre sin Lykke, lad det saa gaa som bedst med Kammeraterne. . . . saa meget desto værre for dem! Men ved Masseforsamlingen i det store Maskinværksted vækkes Arbejderens Ligeegyldighed; han føler sin Skæbne tæt sammenknyttet med de andres, føler, at deres Kaar angaar hans og hans deres, — og saa lader han sin Bekymring, sin Harme gaa over i Værkstedets Rækker. *Solidaritetsfølelsen* vaagner, han begynder

at ræsonnere over det urimelige i, at saa mange skal slide haabløst, for at nogle faa kan nyde hele Profiten — og medens han tidligere, da han arbejdede enkeltvis, skrev sin Vanskæbne paa Uheldets, paa Tilfældets Regning, saa vinder han nu til større Klarhed over den egenlige Aarsag og inser Muligheden at komme den til Livs ved enig Sammenslutning med de andre: *Organisationen* begynder at forme sig.

I Begyndelsen er den sig ikke det rette Maal og de rette Midler bevidst. Nutidens Proletariat er som begravet under et Jordskred, der stænger det ude fra Lufte og Lyset: det famler i Mørket — det søger utaalmodig at sprænge sig en Udvej, for hellere at knuses under Forsøget end længere at taale det knugende Tryk — eller det resignerer sløvt under Ulykken. Men ovenfor lytter en lille Skare medlidende til dets dumpe Klager og Kalden; de banker, og de faar Svar; de kommer efterhaanden i den gensidige Forstaaelses Rapport til dem der nede. Man aftaler en planmæssig Metode at rydde Hindringerne af Veje paa; for oven har man alle Tidens bedste tekniske Midler til Raadighed — neden under søger man frem for alt at faa de sløve med. . . . og det gaar trods Møje og Spot fremad mod Gennembruddet til Kundskabens og Lykens klare Dag. —

— Den første, som her hjemme gjorde Forsøget paa at faa Samfundets Undertrykte i Tale, var Lægen *Fredrik Drejer*, hvis Virksomhed i Begyndelsen af 50'erne fremtraadte som en Efterdønning af Februarrevolutionen 48. Han paabegyndte en Agitation med at udgive forskellige Smaaskrifter og et Ugeblad »Samfundets Reform.» Han tog energisk Parti for *Kvindemancipationen*, først og fremmest forstaaet som Ophjælningen af de arbejdende Kvinders særlig forkuede Lønningsforhold, og i det hele taget for Arbejderstandens Frigørelse fra den fælles aandløse Trældom. Folkeligt Selvstyre — fri og fælles Undervisning — var Hovedpunkter paa hans Program. Til Gennemførelsen af disse Formaal tænkte han sig et Samarbejde mellem Aandens og Haandens Mænd: *Akademikerne og Haandværkerne*.

Forholdene frembød imidlertid ikke en tilstrækkelig gødet Jordbund for Soci-

alismen. Den gamle Lavsordning bestod endnu; Indførelsen af *Frikonkurrencen*, hvis farlige Følger Drejer forgæves paaviste, maatte til for at berede den økonomiske Revolution Vej. Den socialpsykologiske Forklaring af Uimodtageligheden for det ny maa desuden søges i Tilfredsheden med at have opnaet en fri Forfatning — et Surrogat for Friheden! — og i det efter den nys endte Krig opstaaede Nationalhad mod Tyskland, som stod det internationale Princip i Vejen.

Da Drejer var død, løb den svage Bevægelse derfor helt ud i Sandet. Saa kom imidlertid Næringsloven (57), hvorved den fri Konkurrence blev det herskende økonomiske Princip: Kapitalen begyndte at koncentrere sig mere og mere, Proletariatet tiltog i en for de herskende Klasser foruroligende Grad. Efter den anden, uheldige Krig med Tyskland greb Bourgeoisiet Lejligheden, mens Sindene var slappe og modløse, til at iværksætte Grundlovsforandringen (66), hvorved Valgretten indskrænkedes og der dæmmedes op for de ubemidlede Indflydelse paa Lovgivningen.

Nu begyndte Misfornøjelsen at ulme i Samfundets brede Lag, og da Pariserkommunen kastede sit blodige Brandskær ud over Evropa, fængede Gnisterne ogsaa i vort trøskede Udhús. Medens Georg Brandes holdt sine epokegørende Foredrag paa Københavns Universitet, forkyndende Aandsfrihedens Ret mod den romantiske Reaktion — skød for ned den socialiske Arbejderbevægelse sit første kraftige Skud i Oprettelsen af en dansk Afdeling af »*Internationale*» med sit verdenserobrende Feltraab: *Proletarer i alle Lande, forener Eder!*

Trekløveret Louis *Pio*, Harald *Brix* og Paul *Geleff* var Bevægelsens fornemste Ledere. *Pio* gav med sine Flyveskrifter, »*Socialistiske Blade af en Arbejder*», det første Stød; han blev paa den konstituerende Generalforsamling Stormester for *Internationale*; *Brix* optraadte som Redaktør af Ugebladet »*Socialisten*»; *Geleff* foretog en Agitationsrejse i Provinserne og oprettede Underafdelinger af Foreningen i alle større Byer.

Der var Liv og Flugt i den fjerde Stands Rejsning og Sammenslutning. Den vaagnende Bevidsthed om Menneskeret

gav sig Udslag i betydelige *Strejker*, hvori Magthaverne blandede sig ind med deres Politi til Gunst for Kapitalisterne. I det hele taget blev der naturligtvis lagt Bevægelsen alle mulige Hindringer i Vejen fra Avtoriteters Side.

Imidlertid kunde Partiorganet — »*Socialisten*» — gaa over fra Ugeblad til Dagblad med Louis *Pio* som Redaktør, (April 72). I Programmet i det første Nummer erklæredes Striden om Regeringsformerne for at være en rent inbyrdes Strid mellem Overklasserne om den bedste Maade at holde det store arbejdende Folk nede paa. Den egenlige sociale Kamp stod mellem Manden med Rettigheder uden Pligter og Manden med Pligter uden Rettigheder. Bladet fordrede lige Adgang til Erhverv og Lighed for Loven; det fordrede udslidte Arbejdere forsørgede af Staten i Stedet for at kastes paa Fattiggaarden. Kirken burde adskilles fra Staten, og Religionen erklæres for en Privatsag. Programmet var delt i et *endeligt*: Organisation af den socialistiske Stat — og et *foreløbigt*, som indbefattede de under den bestaaende Ordning opnaaelige Reformer. Krig betegnedes som Galskab, Nationalhad som Dummhed.

Der indbødes til et stort Møde paa Københavns Fællede den 5. Maj. Det blev imidlertid forbudt, og Natten før arresteredes *Pio*, *Brix* og *Geleff* under Paaskud af at have truet den offentlige Sikkerhed. Mødet blev desuagtet afholdt, i hvilken Aaledning det kom til mindre Sammenstød mellem Arbejderne og den talrige udkommanderede Politistyrke og Soldateske. Ved den kort efter paafølgende Grundlovsfest i Dyrehaven — hvor Socialdemokraterne senere har samlet sig hvert Aar paa denne Dag — blev Partiets røde Fane ligeledes forbudt. Inskriptionen: Frihed — Lighed — Broderskab — skar de lysrædte for stærkt i Øjnene.

Hvor besindig man dog trods alt holdt paa at gaa frem, beviser bl. a. Opstillingen af Kandidater til Folketinget ved de samme Aar stedfindende Valg. Der lagdes netop stærk Vægt paa, at den historiske Udvikling ikke kender til Spring, og Benyttelsen af den politiske Valgret indskræpedes Arbejderne. Den berømte Parole: *med Loven eller uden den!* forstaas rettelig, ikke som Opfordring til

Oprør, men som Henstilling til Magthaverne, at de kunde blive *tvungne* til at imødekomme Arbejdernes Krav, om disse ikke lod sig opnaa ad parlamentarisk Vej.

Regeringen, som først havde søgt med Politiknipler og Bajonetter at true den frygtede Bevægelse i sin Moder igen, slog nu ind paa Arbejdervenlighedens Vej: den nedsatte en Kommission til Forbedring af Arbejdernes Forhold og udsendte Skemaer til Undersøgelse af deres Kaar. Men Arbejderne gjorde med Rette gældende, at Kommissionens Virksomhed hvilede paa den Betragtning, at Arbejderen er en Maskine i Kapitalens Tjeneste og kun skal forsynes med det nødvendige til de fysiske Kræfters Vedligholdelse. Ved et stort Protestmøde betakkede man sig for Regeringens Kærlighed.

Efter 15 Maaneders Varetægtsarrest faldt Dommen over de tre Ledere. Den stadfæstedes ved Højesteret til 5 Aars Forbedringshusstraf for Pio, 3 Aars d:o for Brix og Geleff hver. *Internationale* forbødes. Ved slige brutale Magtsforholdsregler mente man i sin Dumhed at kunne gøre det af med Socialismen! De Herrer tænkte ikke paa, hvor betinget hele deres politiske Skakspil staaar paa det arbejdende Folks brede Kæmpebyg, og hvor let alle Brikkerne vilde ramle sammen, om det bare skutede en Smuie paa sig.

Da *Internationale* var ophævet, samlede Kræfterne sig i Fagforeningerne. Som Fællesrepræsentation for disse overtog en Centralbestyrelse Partiets politiske Ledelse og søgte at paavirke Lovgivningsmagten til Gunst for socialistiske Reforme, dog uden Held. Centralbestyrelsen fortsatte »Socialisten» med Bladet »*Socialdemokraten*».

Grundlovsdagen 1874 fandt den første Procession Sted gennem Byens Gader med 21 røde Faner. Aaret efter løslodes Pio, Brix og Geleff af Fængslet, idet Resten af Straffen eftergaves dem, og overtog atter Ledelsen. Tilslutningen voksede; Grundlovstoget dette Aar mødte op med over dobbelt saa mange Faner som Aaret i Forvejen.

For at indordne alle Landets Foreninger under samme Organisation som Hovedstadens afholdtes i 1876 en *Kongres* i København. 75 Delegerede mødte som Repræsentanter for 55 Foreninger

med et samlet Medlemsantal af 7,000. Der vedtoges et Program i Overensstemmelse med det paa den tyske Kongres i Gotha Aaret før fastsatte. Det hedder her:

Arbejdet er Kilden til al Rigdom, og bør hele Udbyttet tilfalde dem, der arbejder. I det nuværende Samfund er Arbejdsmidlerne Kapitalisternes Monopol. De maa være fælles Ejendom og staa til Afbenyttelse for enhver; kun derved kan Udbyttet blive retfærdig fordelt. Det maa være Arbejdsklassens Værk at befri Arbejdet. Alle andre Klasser er over for den kun en reaktionær Masse. Afskaffelse af Lönarbejds-Systemet.

(Vi vil, som man ser, kun ophæve den private Ejendomsret til *Arbejdsmidlerne* og afløse den af *Brugsretten*; *uproduktiv Ejendom* vil det selvfølgelig i det socialistiske Samfund saa vel som i det nuværende staa enhver frit for at raade over. Man ser altsaa, at kun saare faa vil rammes af den socialistiske Ekspropriation til Velsignelse for uhyre mange).

Det danske Arbejderparti virker nærmest indenfor en national Ramme, men er overbevist om Arbejderbevægelsens internationale Karakter.

Som Statens Fundament fordres: almindelig, lige og direkte Valgret med hemmelig Afstemning til alle Stats- og Kommune-Institutioner for Mænd og Kvinder fra det 22de Aar. Direkte Lovgivning gennem Folket. Indførelse af Etkammer-systemet.

Afskaffelse af den staaende Hær; Indførelse af et almindeligt Folkeværn. Afskaffelse af alle Hindringer for Ytrings-, Forenings- og Forsamlingsfriheden.

Almindelige Folkopdragelsesinstitutioner, organiserede af Staten. Almindelig, lige og obligatorisk Skoleundervisning. Religionen erklæres for en Privatsag.

— Et grimt og ondt Program, ikke sandt? Eller i hvert Tilfælde et fantastisk og uopnaaeligt, hvad? Og dog smigrer vi Socialister os med at kunne sætte det igennem. Ja, vi mener endog, at dets Virkeliggørelse vil medføre Udryddelsen af forskellige Onder, som man under de nuværende Forhold forgæves søger at bøde paa med Palliativmidler, f. Eks. Drikfældigheden og Prostitutionen, ikke alene den paa Bordellerne, men den i

de Ægteskaber, hvor den ene Part har *solgt* sig. Mon ikke Sikringen af den økonomiske Uafhængighed ved sit Arbejde skulle genindsætte den naturlige Tilbøjelighed som ene bestemmende i Forholdet mellem Mand og Kvinde? Mon ikke *den* skulde kunne slukke Sorgerne bedre end Brændevinen? Vi gaar saa vidt i Taabelighed som til at antage, at det fuldkomne Folkeherredømme vil intet vide at sige om de barbariske Krige, som er Monarkers og Diplomaters egennyttige Værk. I Menneskelighedfølelsens friske Grønsvær vil Nationalhadets og Brodermordets giftige Svampe ikke mere finde Næring. —

Vi følger Traaden i Udviklingen: Vintren 1876—77 truede med gennemgribende Arbejdsløshed. I den Anledning sammenkaldte Partiet et offentligt Møde paa Fælleden, som talte 50,000 Deltagere, og paa hvilket man vedtog en Protest mod Regeringens Rustningsplaner, idet man fordrede Landets Penge anvendte til Iværksættelsen af produktive offentlige Arbejder. En saa talrig Folkemængde havde Partiet ikke før stillet paa Benene.

Da undergik Bevægelsen imidlertid en forbigaaende Svækkelse, idet Pio og Geleff i Marts 77 uform det og under aldrig helt opklarede Omstændigheder rejste til Amerika, rimeligvis underkøbte af Politiet. Denne Begivenhed vakte naturligvis almindelig Skuffelse og voldte Frafald hos dem, der personificerede Idéerne i Førerne; men den havde sine gavnlige Følger, idet Arbejderne lærte i højere Grad end før at tage deres Sager i egen Haand og indføre et bredt, demokratisk kontrolleret Partistyre istedetfor noget som helst Diktatur. Paa denne Basis har Socialdemokratiet da ogsaa senere vokset sig stærkere end nogensinde før.

1878 dannedes i Stedet for Centralbestyrelsen *Socialdemokratisk Forbund* til Varetagelsen af Partiets politiske Ledelse. Af denne Forening og af samtlige Fagforeninger — der selvfølgelig tæller Hovedmassen af Københavns Arbejdere — vælges ved almindelig Stemmeferhed et Antal Repræsentanter — Kontrahenter — til Afgørelse af alle Partiets og Bladets Anliggender. En Kontrollkomité har for dette

sidstes Vedkommende den øverste administrative Myndighed.

Under disse paa det mest udstrakte Selvstyre hvilende Former virker Socialdemokratiet for Tiden i Danmark. Organisationen er mønsterværdig og respektindgydende. Det er den Faktor, fremstanderne er tvungne til først og fremmest at regne med i alle økonomiske Anliggender.

Sammenholdet og Solidariteten mellem de socialistisk vakte Arbejdere er rørende. Det lægger sig for Dagen, hver Gang der ved Strejker og Arbejdsløshed rettes en Appel til Kammeraterne om Understøttelse til den hensynsløse Kapitalismes afmægtige Ofre. Ved den store Cigararbejderstrejke, ved Lock-out'en mod Smede- og Maskinarbejderne og ved Arbejdsløsheden i Vinter indsamledes ved Smaa bidrag i *Hundred Tusinder* af Kroner — saa inderlig følte man de nødlidendes Sag knyttet til sin egen.

Strejker har intet direkte med Socialismen at gøre. De er kun et *Nødværge* fra Arbejdernes Side, naar Kapitalisterne under ugunstige Konjunkturer søger at benytte Lejligheden til at skrue Lønnen ned. *Strejker*nes Formaal er at tvinge Arbejdsgiverne til at udbetale den *under de nuværende Forhold* opnaaelige Lønning — men selve Socialismens Formaal er jo at erstatte det private Lønningssystem med det offentlige.

Politisk staar Socialdemokratiet for Tiden sammen med Venstre i Kampen for Hævdelsen af det folkelige Selvstyre. Ved de sidste Folketingsvalg satte København sine to første *socialdemokratiske Repræsentanter* ind i Rigsdagen, to af Partiets Udvikling særlig fortjente Mænd, nemlig Forretningsfører *Hördum* og *Skrædder Holm*, den sidste med 5385 Stemmer mod Regeringspartiets Kandidat Prof. Goos, der for at splitte Arbejdernes Stemmer havde nedværdiget sig til et saa lumpent Middel som at oprette et — maskeret Anarkistblad.

Agitationen blandt de usselt stillede *Landarbejdere* drives med Energi og Held. Der spandes et tæt Næt af Foreninger hele Landet over; er den første Begyndelse end hist og her noget spæd endnu — Aarhus nar dog sit eget socialistiske Organ, »Demokraten», for Jylland — saa

mindes man Jacobis Ord: »Dannelsen af den mindste Arbejderforening har større Betydning for Fremtiden end Slaget ved Sadowa».

Hvorledes vil den endelige Overgang blive fra den bestaaende Stat til den af os tilstræbte Ordning? Ja, Parlamentarismen *kunde* tjene som Sikkerhedsventil for Trykket af de til en given Tid opsamlede Samfundskræfter. Hvis de herskende Klasser ikke lukker af for Ventilen, kan det hele forløbe rolig og normalt. Der vil da i Løbet af en vis Aarrække danne sig et socialistisk Flertal i Rigsdagen, som med Hjemmel i ordinære Love kan foretage det nødvendige mod det reaktionære Mindretal. Gaaende ud fra denne Forudsætning er det, vi förer vor nuværende lovydige Politik. Men hvis det vordende socialistiske Flertal blandt Befolkningen ikke finder det naturlige Udtryk og Afløb for sine Fordringer ad denne Vej — ja, da *sprænger* kan hænde Trykket Kedlen; i de store Stater vil en sådan Sprængning upaatvivlelig finde Sted, rimeligvis inden Aarhundredets Udgang. De herskende Klasser skulde derfor være lidt forsigtige med at holde *for* stramt igen:

*Vor dem Sklaven, wenn er die Kette bricht,
Vor dem freien Menschen erzittert nicht.*

(Schiller.)

For Öjeblikket *er* vi rigtignok berövet alle Midler til al Forfatnings Vej at göre vore Krav gældende. Ministeriet Estrup har slaaet en Streg over den *skrevne* Forfatning; den *virkelige* Forfatning lader man nok være at negligere: de 100,000 Mennesker, som sidst afvigte 5 Juni samledes paa Köbenhavns Fællede om 150 Fredens og Broderskabets röde Faner, er et Stykke af denne Forfatning, betydningsfuldere end alle Paragrafer paa Papiret. *Social-Demokratens* Udvidelse, dobbelt saa stor som noget andet dansk Blads, (22,000 Abonnenter), er ogsaa betegnende for Danmarks *Forfatning*.

Parti-Organet har ved den Maade, hvorpaa det redigeres, vidst at hverve talrige Venner i den *virkelig* toneangivende Vernen. Det lader ikke noget Omraade af Samfundslivet være sig uvedkommende, men söger — ved Siden af

at udstede sine politiske Paroler — at udlede de med Socialismen beslægtede Strömninger i literære og kunstneriske Frembringelser. Den moderne Naturalisme yder os jo et fortræffeligt Angrebsvaaben mod det gamle Samfund. Og vi staar da ogsaa i venskabeligt Forhold til adskillige af de største Navne i den nordiske Litteratur.

Vi samler i stedse stigende Antal *Kvinderne* o.m. os. De udgjorde i vort sidste Grundlovstog en særegen, imponerende Afdeling. Deres voksende Selvstændighedsfølelse giver sig Udtryk i Dannelsen af Fagforeninger og i Strejker. En saadan kvindelig Strejke finder just Sted hos os i disse Dage, idet Væverskerne paa Rubens Fabrik i et Antal af c. halvtredje Hundrede har nedlagt Arbejdet. De er ubillige nok til ikke at vile nöjes med — 8 Öre Timen, naar Fabrikanten skovler ind 576 Kroner daglig!

Jeg kan ikke slutte mit Brev bedre end med en Anmodning til «Framåt's» Læserinder om at støtte deres nödlidende danske Söstre.

Paa Gensyn!

Köbenhavn, medio Juli.

C. E. Jensen.

P. S. Strejken er senere endt. Men der gaar mange Væversker arbejdsløse som Følge af den — og *dem* vilde man göre vel i at mindes.

En tidigt fallen.

Teckning ur verkligheten

af

Anna A.

Min far, den allmänt aktade arbetschefen vid ett af Skånes större säterier, hade just med familj och tjenare inflyttat i sin bostad, ett stort gammaldags hus, beläget i en trädgård, med hasselhäck omkring.

Så höga rummen voro, och sådant eko det gaf, när man talade i den långa korridoren!

Den förste, som välkomnade oss och som sökte göra oss hemmastadda med lokalen, var en ung man i temligen sliten drägt, men med ett förnämt, distingeradt utseende,

Det låg något öfver hans panna och hans mörka ögon, som ovilkorligen drog mig till honom — isynnerhet då han sjöng, och det gjorde han ofta. Hans röst var klangfull och melankolisk.

Löjtnant Svante kallades ynglingen och var en nära anhörig till egaren af säteriet, i hvars familj han dock högst sällan fick vara med. Han var, hvad man kallar afsigkommen.

Och dock, när man såg hans stora vänlighet mot mig och mina syskon eller hörde hans vackra sång, föreföll det, som om det funnits mycket godt inom honom. Han hade ingen på jorden, som tog sig af honom, ingen, som bevisade honom en smula kärlek. Redan som barn hade han kastats ur föräldrahemmet och lemnats till rof åt sina lidelser.

Nu fick han sin förnäme släktings ålagda kläder, hade en plats vid det s. k. kammarbordet, der kontorsherrarne och hushållsmamsellerna åto — och drack han sig någon gång full, uppkallades han på sin rike släktings kammare, der han, som han sjelf sade, genompryglades.

O, att någon kunde slå honom! Han var dock så vek, han kunde gråta som ett barn. Min mor talade vänligt och klokt vid honom, sade, att det ännu icke var för sent att vända om. Min far, mycket upptagen af sina göromål vid godset, sökte också uppmuntra honom till ett arbetsamt och nyttigt lif samt bad honom framför allt hålla sig så mycket som möjligt från kontorsherrarne, hvilkas sällskap icke var honom nyttigt, emedan de icke åstundade något högre än att få honom att öfverlasta sig för att sedan göra sig löjliga på hans bekostnad.

En söndag fram på hösten — så väl jag mins den dagen ännu — sprungo jag och mina syskon och lekte häst på de breda trädgårdsgångarne, då vi fingo höra löjtnant Svante sjunga nere vid hasselhäcken, der den bleka höstsolen lekte tittut med skuggorna. Vi sprungo genast dit, Der fans ett gungbräde, på hvilket vi slogo oss ned bredvid sångaren, som vi alla höllo af, jag mest.

Småsyskonen klättrade upp på hans knän. Min mor hade sagt mig, att vi borde undvika att röra vid honom, det var icke passande

— och så hade han, så bra han än såg ut, sådana stora, stygga finnar i pannan. De voro kanske farliga. Men jag vågade icke i hans närvaro påminna systrarne om — att vi icke borde röra honom.

Så han sjöng den dagen! Det var icke om »liten Karin», icke heller »jag ser på dina ögon». Han sjöng Fredrika Bremers visa:

»Fall, frusna snöflock, fall
Och bädda grafven kall,
Att jag må blifva gömd,
Så gömd, som jag är glömd!»

»Dit ingen moder går
Att gjuta sorgens tår,
Och ingen faders röst
Skall sucka der om tröst.»

»Och ingen enda vän
Skall vända dit igen,
Att på den hvita snö,
En minnesblomma strö.»

»Men hon, som var mit allt,
Skall gå deröfver kallt
Med brudgum arm i arm,
Så öm, så kärleksvarm.»

Åh, vi skola då visst gå dit, tänkte jag, jag skall då visst gå dit, och om kvällarne, när månen sitter och tittar ned på den stora flädern, kring hvilken vi så ofta lekt »ta fatt» med löjtnant Svante och på hasselhäcken här, der vi så ofta hört löjtnant Svante sjunga, då skall jag sörja så, o, jag skall sörja så!

Jag kände ett rent själsbehof att kasta min lilla arm om halsen på löjtnant Svante, stryka min tinning mot hans — men så kom jag ihåg min mors varning för »finnar.»

Hvarifrån hade han fått dem, måntro? Kanske hade hvarken fader eller moder varnat honom? Jag tordes icke fråga.

»Snälla lilla barn!» sade han, då jag lofvade, att jag skulle sörja honom — och så satte han en alldeles ren, hvit näsduk för ansigtet och gret som ett barn, der vi sutto på gungbrädet vid hasselhäcken.

* * *

En kväll en vecka derefter kom löjtnant Svante och bad min far att få låna hans ridhäst, emedan det samma kväll skulle blifva sammanskottsbal i M—m, och kontorsherrarne anmodat honom att vara med.

»Skall han nu ibland dem igen, fast han borde veta, att de icke vilja honom något godt, sade min far. »De hafva fått för sig, att han inberättar allt för husbonden, skvallrar på dem, med andra ord. Han borde sky dem, har jag ju sagt honom.»

»När skalkar locka dig, så följ icke», tillade min mor.

Mellertid fick löjtnant Svante låna hästen — och red bort med de öfriga herrarne sent på kvällen.

Frampå morgonen, dagen derpå, då min far något senare än vanligt kom hem att äta frukost, hvilken alltid intogs i dagligstugan, der jag i en vrå hade min lilla säng, föreföll han ytterst tyst och nedslagen. Jag låg tyst och låtsade sova.

Endast mina föräldrar voro i rummet.

»Har något ledsamt händt?» frågade min mor undfallande.

»Ja,» svarade min far, och så brast han plötsligen i gråt, som dock icke räckte länge. »Svante är död,» sade han.

»Hvad säger du och hur har det gått till?»

»De voro på balen tills klockan fyra på morgonen. I öfverlastadt tillstånd hjälptes han på hästen. Sedan de ridit en stund, märkte man, att han låg framstupa och snarkade. Hästen är ju stadig och pålitlig, och därför tyckte man det var bra, att karlen somnat. Sällskapet beslöt mangrant, att icke väcka honom, förr än man kom fram till herregården.

Då hade snarkningen upphört. Svante var kall och död och alldeles blåsvart öfver hela venstra sidan.»

Min far snyftade åter, min mor gret.

Jag hade svårt vid att beherska mina känslor, och knappt var min far gången ut till sitt arbete, förrän jag kastade på mig kläderna, skyndade förbi mor och ut i trädgården.

Jag sprang fram och tillbaka på gångarne och sjöng »Fall, frusna snöflock, fall.» Jag gick till hasselhäcken, der fullt af bofinkar kvittrade mellan löfven. Rätt som det var, började kyrkans stora klockor ringa, gällt och ljudeligen. Klangen dallrade in mellan de mörka hassellöfven. Det var så svårt, det jag kände. Jag skyndade in till mor.

»Ar det för honom, det ringer nu,» frågade jag?

»Ja, hvem skulle trott det i går kväll,» sade hon. »Stackars barn, ty ett barn var

han dock, så förderfvad han än var! Ingen uppfostran hade lärt honom att kämpa mot frestelserna i lifvet. Genom dåliga kamraters inflytande föll han tidigt i dryckenskap, och en synd blir aldrig ensam — — — Han var i grunden en god natur.»

* * *

Tre dagar derefter, sedan man långt borta i ena kyrkogårdshörnet grävt en graf åt löjtnant Svante, kläddes kyrkan med blommor och grönt.

Utanför altarskranket vältes ett par lass grus, och deröfver sattes de jordiska lemnigarna af löjtnant Svante i en svart kista med namnplåt och försilfrade fötter. Nu fick han vara slägt till slägten.

Försanlingens kyrkoherde förrättade begrafningsceremonien. I stället för svart mull kastades tre skoflar hvit sand på kistan, icke med skofvel, utan med silfversked. Jag såg det sjelf.

Och så gick orgeln med sorglig ton. Man sjöng en psalm, som jag hvarken förr eller sedan hört sjungas vid begrafningar.

»När rösten skälfvande och bruten
Åkallar skapare ditt namn,
O, sträck mot mig i dödsminuten
Din hulda faderliga famn.»

Jag skyndade ur kyrkan, innan man bar ut kistan. Jag ville icke se den sänkas ned i grafven. Utanför mitt hem stod jag en stund och såg bort i det kalla skylösa blå. En skara flyttfoglar for i form af en triangel högt öfver kyrkan, när det ringde sista gången för löjtnant Svante.

Literatur.

Kärlek

af Bärgetora.

Jeg skal faa Lov at henlede »Framåts» Læseres Opmærksomhed paa et Arbeide, som fortjener en langt større Opmærksomhed, end der er bleven det til Del. Der er et i Slutten af forrige Aar hos *Almkvist* og *Wicksell* i Upsala udkommet Drama, betitlet »Kärlek» af Bärgetora. Det er desværre saa, at ligesaa let som mangan Gang et daarligt Pro-

dukt, der bærer et kjendt Forfatternavn, kan erhvæve sig en talrig Læsekreds og en ufortjent Opmærksomhed, ligesaa vanskeligt har et Arbeide, der i og for sig selv er hævet over den almindelige literære Produktions Nivaa, at tilkjæmpe sig den almindelige Opmærksomhed, naar det er saa uheldigt at bære en Debutants hidtil saa temmelig ubekjendte Mærke. Her ligger vel Grunden til at Bergtoras fortræffelige Drama i saa snevre Mon er tildelt den almindelige Opmærksomhed. Thi, saavidt jeg har kunnet følge med, har den literære Kritik, i Sverige i alfald, i de mere fremragende Tidsskrifter og Blade yderst stedmoderligt taget sig af dette Stykke, idet den tildels har bevaret en betegnende Tausched, dels faret det over med en Harefod, hvad der næsten er værre. Naar Bergtoras Arbeide har faaet en saadan Skjæbne i sit Hjemland, er det ikke at undres paa, at det ikke heller i den literære Verden her har lykkes at tilvinde sig stor Opmærksomhed. Men alligevel — Stykket har her tildels tiltrukket sig videre Opmærksomhed paa Grund af den fortræffelige Moral, der gaar igjennem det fra Begyndelsen til Enden, og det store Talent, hvormed det, trods enkelte Feil, er skreven. Christopher Bruun har saaledes i sit Blad, »For frisindet Christendom» skrevet en længre, varm Anmeldelse. Han viser heri, at det, som Bårgtora vil have paavist i sit Arbeide, er omtrent det samme, som Björnson i sit »En Handske» behandler, den ulige og uretfærdige Bedømmelse af Kvindens Sedlighedsforbrydelse i Forhold til Mandens. Thi den Handling, som nu i alle retskafne Mennesker sætter Kvinden ned, nedværdiger hende saaledes, at hun aldrig eller ialfald yderst sjelden kan reise sig igjen, den samme Handling, begaaet af en Mand, betragtes med ganske andre Öine og har, som Regel betragtet, ingensomhelst Indflydelse paa denne Mands ydre Stilling til Samfundet. Dette er ogsaa ganske vist et af Forfatterindens Hovedmotiver, men ingenlunde det eneste, thi hun gaar videre, hun paaviser efter min Mening, *hvorfor* et saa uheldigt Forhold er opstaaet og *Bodemidlet* for det. Det, som hele Handlingen dreier sig om, og det, som er den bevægende Kraft i den, det ligger i det enkle og dog saa indholdsrige Ord, hun har givet sit Stykke til Titel: *Kjærlighed*. Idet jeg forövrig vil henvise til Christopher Bruuns veltalende Anmeldelse, skal jeg begrunde denne min

Mening lidt nærmere. Dog først maa jeg levere et kort Resumé af Stykkets Indhold: I Stockholm bor der en fornem Majorsenke, der har tre Börn, to Dötre og en Sön, som er Student. Majorinden er vandt til at bevæge sig i den fornemme Verden og at leve efter sin Rang og ikke efter sin Raad. »Onkel Göran», der kun er Bonde, faar da ogsaa undgjælde for det, idet han maa understötte Enken, ligesom han i sin Tid maatte understötte Broderen »Majoren». Majorinden anser den ydre Glands og Opretholdelsen af denne for Kvintessansen af »high life». Saaledes omtrent er ogsaa baade den yngste Datters og Sönnens Opfatning af Livet. Ikke saa med den ældste Datter, Anna; hun er en ung, varmt förende Kvinde, der har en levende og urokkelig Opfatning af, hvad der er Ret, og som anser det at gjöre Ret for at være det højeste Maal, man bör stræve hen til. Hun er forlovet med en ung, dannet Mand, Karl Lessler, der er anset for at være et yderst retskaffent Menneske med »stærke Retsprinciper» og som finder at »man ikke har Lov til at ofre andre for sit Velbefindende, selv om det gjalt Livet.» Anna elsker ham inderlig med den urokkeligste Tillid til ham. Imidlertid har man en fattig Sypige til at istandsætte den yngste Datters Balkjole. Denne Sypige, hvis Navn er Elisabet, lider af en uhelbredelig Brystsygdom, men hun maa alligevel arbeide med Balkjolen, til den blir færdig. Anna föler Medlidenhed med hende paa Grund af hendes Nöd og Sygdom og tilbyder hende sin Hjælp. Anna blir da opfordret til at besøge hende og der hjemme hos hende, faar hun Bekræftelsen paa, hvad hun allerede har hört lidt om, at Elisabet har et Barn, en tre Aars Gut. Men hun faar ogsaa vide noget mere, hun faar vide, at hendes egen Forlovede, Karl, er Barnets Fader. I fjerde Akt kommer saa Opgjøret med Karl hjemme hos Moderen, tidlig Morgenen efter, da ingen andre er tilstede. Under dette Opgjør faar hun Karl, efter stor Kamp og trods hans uendelige Undskyldninger, delvis til at indse den store Bröde, han har begaaet. Imidlertid faar man Meddelelse om, at Elisabet er död. Nu faar da Anna Anledning til at opfylde Elisabets Önske og at blive en Moder for det stakkels moderløse Barn, der er bleven ladet tilbage i denne Verden uden anden Beskyttelse end hende. Hun fordrer nu, at Karl skal anerkjende sit Barn og tage det til sig. Efter en heftig Diskussion ender den

ne Slutningsscene med, at Karl erklærer ikke at kunne tage Barnet til sig, thi det er umuligt. Anna bestemmer sig da til selv at tage Barnet til sig og, hvis ikke Onkel Göran paa Landet vil tage imod dem, at sørge for det med sine Hænders Arbeide, thi hos Moderen vil hun ikke være, da hun ikke vil forstaa hende. Da Broderen forundret spørger, hvorfor *hun* ialverden tager Barnet til sig, naar ikke *Karl* vil det, svarer hun: *Fordi jeg elsker ham!* Omendskjönt Bedømmelsen af Mandens og Kvindens Forsyndelse mod Sædlighedsloven vistnok er et af de Spørgsmaal, som Forfatterinden diskuterer med Interesse i sit Stykke og for at faa en skarpere Bedømmelse af Mandens Synd, saa forekommer det mig dog ikke som Hovedmotivet: Dette, synes mig, ligger i det ene Ord: Kjærlighed, som Forfatterinden har givet sit Stykke til Titel. Hun mener, at Bevæggrunden til alle ens Handlinger skal være Kjærlighed, og, naar saa mange Handlinger ere slette, saa er Grunden at søge i en almindelig Mangel paa denne Egenskab. For rigtig at pointere dette, har Forfatterinden kun udstyret en eneste Person i Stykket, den varmtfølende Anna, med denne Egenskab, medens de andre ere mere eller mindre Egoister, repræsenterende de forskjellige Klasser inden dette Totalbegreb. Det er den ægte Kjærlighed, som skal gjøre, at en Mand ikke kan gaa hen og styrte en elsket Kvinde »i den dybeste Elendighed,» og i ethvert Fald har man begaaet et Feiltrin, saa er det en Nidingsdaad at forlade den stakkels Kvinde, staar man end aldrig saa høit paa den sociale Stige. Endvidere er det den rigtige Faderkjærlighed, som skal gjøre, at en Fader aldrig kan forlade sit Barn. Men det er jo et uægte Barn, siger Karl. Nei, det er intet uægte, det er dit levende Billede, men det er du, som er en uægte Fader, svarer Anna, og Forfatterinden viser derved tydeligt sit Standpunkt i denne Sag. Og den rigtige Hustrukjærlighed er endvidere repræsenteret i Anna, der af Kjærlighed til sin Forlovede, til sin tilkomne Mand, tager hans Barn til sig. »Hvorfor?» spørger Broderen. »*Fordi jeg elsker ham!*» Det er denne Kjærlighed alene, mener Anna, som giver hende Kraft til at foretage et saadant Skridt. Det kunde være meget mere at skrive om dette Stykke, det faar imidlertid være nok, jeg kan kun anbefale det paa det varmeste til Theatrene, Susjettet er dramatiseret med saamegen Tallent, Replikkerne falder i Reglen saa let

og godt og Bygningen er idet hele taget saa fuldkommen, at det sammen med den fortræffelige Handling bör være et Stykke, som hvilket som helst Theater kan opføre paa Repertoiret, Publikums Tilslutning kan vist under Forudsætning af et tilfredsstillende Spil paaregnes paa Forhaand. »Kärlek» har den Egenskab, at det ogsaa ved Gjennemlæsning gjør et meget behageligt Indtryk. Det skulde glæde mig, om disse Linjer kunne bidrage til, at Bärgetoras Kärlek blev omfattet med mere Interesse.

Ulrik A. P. Christiansen.

Kristiania i augusti 1886.

Om efterklangs- och indignationslitteraturen i Sverige.

Ibsen har mycket på sitt samvete; — hade han bara ett ögonblick kunnat ana, att hans käcka *Nora* skulle bli moder till en sådan härskara af moraliskt förfördelade och undertryckta damer, så tror jag, att han till hvad pris som helst låtit henne stanna i sitt »Dukkehjem» och dras med mannen, så godt hon kunnat. Dernäst är det Otto Benzon, som får bära ansvaret. Hären skulle resa sig på hans hufvud, om han visste, hvilka följder hans muntra »Skandale» har dragit öfver den teaterbesökande Stockholmspubliken. Afton efter afton vackla ett par stackars förförda offer öfver tiljorna i »Nyan» och »Dramatiskan», och eländiga manspersoner med erotiska tendenser och ohjelpigt förmörkade moralbegrepp stukas till jorden under patenterade slutrepliker. Ja, är der i Danmark någon högerman, som har lust att taga en riktigt raffinerad hämd öfver utfallen i »Provisorisk», så skall han bara stappla upp för herr Benzon alla fru Agrells dramer — enakts, tvåakts och treakts — plus fru Bertel-sons »Efterspel» och Bärgetoras »Kärlek» — och kan han tvingas att läsa igenom dem, följa sin egen *Karen* genom alla namnförändringar och förvandlingar ända in i tredje och fjerde led, tills hon blir färglös och afbleknad som en skugga, så tror jag nog den kvicke skämtaren skall känna sig grundligt ängerfull och ohygglig till mods.

Det är, som sagdt, blott i Sverige denna slags efterklangsliteratur florerar. Man skulle tro, att de svenska herrarne, om de än voro några rena vidunder af moraliskt förderf, vid det här laget skulle blifvit helt och hållet omvända, bara af ren förskräckelse för att icke kunna sätta sin fot i en teater utan att strax en eterisk och förädlad gengångerska från deras egen förmodade förtid, förebrående stirrar emot dem bakom ramplågorna.

Fruarne äro värst. Snart kunna de icke berga sig smekmånaden ut, förrän de skriva en eller annan liten novell, eller åtminstone en liten dramatisk situation — bara en liten en, på femtio sidor — med *han* och *hon* på hvar sin sida om ett nattduksbord, och med en slutreplik, som med sina två eller tre rader obarmhertigt blottar samhällets hundrade lögnen och missbruk och för den uppskakade läsaren öppnar ett oändligt perspektiv af oförätter och elände.

Herre Gud, det är naturligtvis sant allt, hvad de säga — samhällslagarne äro allt för milda mot mannen och allt för stränga mot kvinnan — men nu veta vi det ju alltsammans. Det faller icke längre någon normalt begåfvad människa in att neka, att en kvinna som *Karen* har ojämförligt mera sedligt värde än både *v. Ahnskjöld* och *Etatsrådinnan* — denna sak är man redan teoretiskt öfverens om — och längre än till *teori* kunna vi då väl icke vänta att komma för det första. Ibens järnhand drog så starkt i stormklockan, att till och med de döfvaste måste vakna; Otto Benzon syltade så väl in problemet i «Brandere» och attiskt salt, att han med lätthet fick de bittra pillerna att gå i folk och lockade kälkborgarne att skaka på hufvudet och gapskratta åt sin egen inskränkt-het och begreppsförvirring; — och fru Edgren ändtligen gaf form och uttryck åt kvinnornas egen berättigade indignation. Men nu är det sagdt. Det är dryftadt i hvarstenda hus på talarestolar och i balsalonger, och hvar enda fördomsfri människa med klar tankegång ger naturligtvis dessa kvinnor rätt. Det är sagdt — låt nu den, som vill och kan, handla i frågan. Det är sagdt — låt oss då ändtligen slippa att oupphörligt höra det om och om igen.

Eller inse de icke dessa damer, som alla mera äro besjälade af ädelt nit för kvinnofrågan, än egentligen utrustade med någon större literär begåfning, att ju mera man bråkar med och omsäger denna sak, desto star-

kare skall reaktionen bli, ja, att de rent ut riskera, att alla deras verkliga goda bemödanden dränkas i böljor af skratt. Ty att en reaktion *skall* komma, det är der icke längre fråga om, eftersom den redan har börjat. Naturligtvis kan det sägas mycket om verdens dålighet — det är icke tvifvel om *det* — men det är nu engång ett så svårhandterligt, jag skulle vilja säga »personligt» ämne, att det alltid får behandlas med varsamhet och framför allt med klokhet. Och *roligt* är det då icke precis heller i längden, det kan då ingen tycka. Genom att på detta sätt allt framgent, i så starka — och nästan alltid de *samma* — ord ohejdadt ge fritt lepp åt sin indignation, komma de ärade damerna att mot sig framkalla *männens* indignation, hvilken så i sin ordning kommer att alstra en literatur. Denna kan bli farlig, då ämnen ej äro svåra att finna — sällan är det ju den *enes* skull att *två* fela — och då motpartiet dessutom förfogar öfver bra mycket skarpare pennor än kvinnorna. — Man kan ej vänta, att männen — om de än medge, att det på det hela är rättvist — i all evighet skola tåla sig med att bli ställda i skamvrån och skrupensade upp som skolpojkar; — uppslaget till reaktionen är redan gifvet, Stundberg har skrivit »Giftas».

Jag vet, att den, som säger detta måste bränna sina skepp och bereda sig på det värsta, ty allt, hvad som angår vår heliga, inhemska problemlitteratur, det förs man ju aldrig säga ett ord emot, så vida man vill anses för en person med fosterlandskärlek, högre intressen och nobla principer. Jag säger icke heller något *emot* — Gud bevare mig väl! — Nej, men jag påpekar bara med allra största intresse för »saken», att när öronen väl vant sig vid veropen från »de Stummes Leir», göra de också mindre intryck. När ett problem engång blifvit så dryftadt som Jetta, så har det spelat ut sin roll i *litteraturen*, och den författare, som i det oändliga blir vid att behandla det, blott för att få ge uttryck åt sin egen indignation — den riskerar att i stället för intresse för saken väcka ledsnad, ja, ovilja, ty — *tous les genres sont bons, hors le genre ennuyeux*.

Stella Kleve.

Fri.

Fvem är den bleka kvinnan der vid vägen,
Som hvilar uppå renen, när som I
Just uti vagnens varma njutning ägen
Er fröjd, då ystra hästar dra förbi?

Jo, nödens, brottets usla barn, den arma,
Hon är; men dock en men'ska liksom I.
O, du som äger hem, o dig förbarma,
Att hon ej mer må vara fogelfri!

I tanken låter hon nu flydda dagar
Få dyka upp igen i kvällstund sen.
Det värsta minnet ännu blodet jagar
Till hjertat, krossadt re'n för längese'n.

Hvad rysligt minne just den sommarkvällen,
Då alt var ljus, var glöd, var harmoni,
Att i den mörka, tysta, kvafva cellen
För år — ja, kanske lifstid, instängd bli!

En annan tafla ock för tanken hägrar,
Så skiljd från mörkret, liksom dag från natt,
På bleka dragen minnets glans sig lägrar,
Och blicken är ej mer så svag och matt.

Det kärleks hägkomst är, som lifvar dragen.
O, huru kort den var, men huru skön!
Hon än kan känna utaf hjertat slagen,
När som han hviskade sin kärleks bön.

Men se'n, när böner icke hördes ljuda
Till henne mer, kom mörkrets dolda makt
Att henne lindring uti kvalen bjuda,
När världen endast hade dom — förakt.

En trogen maka, vaksam mor, den arma
Sig lofvat att för vän och barn förbli!
Men när ej någon ville sig förbarma,
Då bristen blef för stor — var det förbi.

Det späda barnet ville hon mot nöden
För alltid skydda, sinnet blef för tungt;
Och därför gaf hon det åt säkra döden
I hafvets vågor, se'n blef hjertat lugnt.

Men då i kvalda natters tal så långa
Den svaga, arma till besinning kom,
Hur har ej hon liksom de många, många
Af likar velat gjort det gjorda om!

Nu är hon fri, den menskligt starka lagen
Har slutat straffa, men dock henne blott.
Ty honom, af hvars svek hon blef bedragen,
Har världen gifvit lyckligare lott.

Fri! Huru härligt klingar ej det ordet
För många; men för henne hån det är.
Ja, nästan hatadt är det henne vordet:
Ej hem hon eger, fjärran eller när.

Uarda.

Epigram.

I.

Hvarför gror missnöjet väl i kärlekens
bördiga jordmån?
Hvarför är mången som gift icke rätt nöjd
med sin lott?
Derför att kärleken ej var den evigt strå-
lande stjernan,
Endast en snabb meteor, flammade till och
— försvann.

II.

Lögn, att slafvar ej mer i fäderneslandet vi
hafva!
Ser du ej sprätten, som fräckt kråmar sin
lea figur?
Eller den pyntade dam, som tillgjordt på ga-
torna trippar,
Troende vackert, hvad blott vittnar om brist
på förstånd?
Säg, är ej sprätten en slaf och damen en
verklig slafvinna?
Böja ej begge till skam nacken för nyaste
mod?

V—m.

När och Fjärran.

En skandinavisk förening bildades under det nyligen afhållna filologmötet i Stockholm. Föreningen vill verka för omändring i språkundervisningsmetoden.

* * *

„Svea“, heter en ny, illustrerad veckotidning, hvilken kommer att ges ut från Stockholm i början af september. Tidningens redaktör och ansvarige utgivare är literatören hr Frithiof Hellberg.

* * *

Fredskongressen i Genève, som skall hållas den 10 instundaude september, kommer att behandla åtskilliga frågor af stor vikt. På uppmaning af de stora engelska fredsföreningarna har professor Leone Levi utarbetat ett utförligt förslag om internationella skiljedomstolar. Åtskilliga framstående europeiska och amerikanska vetenskapsmän och politiker ha afgifvit utlåtanden rörande detta förslag, som ursprungligen var ämnadt att framläggas på en kongress i Haag, hvilken emellertid blifvit uppskjuten. En krets af fredsvänner i Paris har uppställt ett motförslag, och presidenten för den internationella freds- och frihetsligan, Lemonniet (i Paris), har brevväxlat med den danske folketingsmannen Fr. Bajer om ett tredje förslag, som skall framläggas på kongressen i Genève, derest det gillas af den internationella freds- och frihetsligans styrelse. Dessutom skall kongressen äfven behandla frågan om neutraliserandet af Bosporen och Dardanellerna.

Aftonbl.

* * *

Den första kvinna, som invalts i en konstnarsjury i Norge är målaren fröken Harriet Bacher. Hon invaldes i juryn i Kristiania med anledning af tafvelställningen i Bergen.

* * *

Kvinliga smeder. I en fabrik och smedja i Köpenhamn komma flera af de manliga smederna att i den närmaste framtiden ersättas af kvinnor, som skola utföra det lättare arbetet med maskinerna. Man har under loppet af det sista året anställt försök med tre dylika kvinliga smeder, och ehuru dessa för närvarande icke hafva selsättning, då fabriken saknar arbete för flere af maskinerna, lyckades försöket dock så väl, att man ämnar upptaga det i större skala, så snart fabriken fullständiga verksamhet återupptages.

Vårt Land.

* * *

Engelska presterskapet börjar understödja socialismen. Engelske ansligade hade för icke länge sedan ett möte för att rådsla om det bästa socialistiska systemet. Ordf. rev. Headleam betonade i sitt inledningstal, att socialismen voro berättigad. Socialismen hade sin rot i kristendomen, som predikade gemensamhet och jemlikhet äfven med afseende på det jordiska goda.

* * *

Verldens minsta tidning lär utgifvas i den mexikanska staden Guadalaxara. Bladet har namnet »El Telegrama» och utkommer en gång i veckan i ett format af 8×13 centimeter. En af dess hufvuduppgifter är att i så koncentrerad form som möjligt meddela sina nyheter. Tidningens karakteristiska valspråk lyder: »Föga halm och mycket kärna».

Vårt Land.

* * *

Ett godt exempel. Nyligen tilldrog sig i Paris följande: En ung fransyska, fröken Chesnot, skulle till att ingå giftermål med en herr B., men svarar på frågan: »Vill ni taga denne herr B. till er äkta man?», ett ljudeligt »nej».

Stor förvåning och undran bland bröllopsgästerna! Hvad vill det här säga? Brudgummen mumlar något för sig sjelf och undrar också, hvad det skall bli af. Han kommer att tänka på, att svärmodern är skyldig honom 560 francs, och tror, att det är hon, som öfvertalat dottern till att skandalisera honom på det här sättet. Så fort ske kan, stämmer han svärmodern.

Sedermera uppmanad att framlägga skälen för sitt handlings sätt, yttrade sig den unga flickan sålunda:

»I sista ögonblicket erhöll jag ett anonymt bref, som underrättade mig om, att herr B. hade en älskarinna och ett barn. Jag talade om det för honom, innan vi gingo till rådhuset. Han svor på, att det var en lögn. Jag trodde honom. Men hur förvånades jag icke, då en kvinna närade sig mig i samma stund, jag steg in genom rådhusdörren, och begärde några minuters enskildt samtal.

Hon sade mig, att hon var herr B:s älskarinna, och att han på ett nedrigt sätt öfvergifvit henne. Hon visade mig det lilla barnet, hon bar på armen. Det var icke att misstaga sig på. Barnet liknade min trolofvade drag för drag. Min harm var obeskriflig. Att jag väntade med att säga något, till dess vi stodo inför borgmästaren, kom sig deraf, att jag ville det skulle bli allmänt veterligt, att det var jag, som vägrade ingå äktenskap med nämde herre, och inte tvärtom. Jag skulle annars lätt log ha blifvit utsatt för förtal. Jag anser mig icke ha gjort något illa dermed.»

* * *

Kvinnofrågan i Preussen. »Aftonbladet» berättar, att man från Berlin till »Kölnische Zeitung» meddelat, att kvinnor icke skola ha tillträde till något preussiskt universitet, vare sig som studentskor eller åhörarinor.

* * *

»Hemmet för mödrar» i Paris, det första i sitt slag, upprättadt af »Filantropiska föreningen», invigdes den 8 juni detta år.

Det är en tillflyktsort, afsedd att mottaga sådana stackars hjälplösa kvinnor, som lemna barnbördshuset. Den anspråklösa byggnaden, belägen på höjderna af Montrouge (201, Mainegatan), är omgifven af en trädgård. Der finnas endast två våningar med ett fyratiotal sängar. Men så

är det också blott ett försök. Kvarteret är sundt och luftigt, och de små rummen äro så snygga och ljusa, att vistelsen i dem icke bör kunna vara annat än tillfredsställande.

* * *

För unga arbetsökande engelskor grundades 1872 ett hem af miss Ada Leigh, hvilket efter en nyligen gjord beräkning mottagit 4,000 unga flickor.

* * *

De af Berlins arbeterskor, hvilka organiserat sig i en förening, ega tvänne tidningar till sitt förfogande. Den ena, »Die Frauenzeitung» (Kvinnotidningen), utgifves i Berlin. Den andra, »Die Staatsbürgerin» (Medborgarinnan), hvilken redigeras af grevinnan Guillanne Schak, utgifves i Offenbach.

* * *

»Staten, dess ursprung, natur och ändamål» är titeln på en för icke längesedan utgifven bok af dr. Albert Renard (Paris).

Med sin »vetenskapliga politik», hvilken stöder sig på den sanna filosofien och ej på den »puerila metafysiken» och hennes syster, den högtsväfvande teologien, och förkastande Rousseaus läror, kommer författaren bland annat till följande slutledningar: nödvändigheten af, att det blir enkammersystem, att stat och kyrka skiljas från hvarandra, och att den »vetenskapliga socialismen, intar kapitalismens plats. Det ganska vidlyftiga inlägg, förf. gör i frågan om kvinnans rättigheter, andas en stark och genomträngande logik.

* * *

Hos domaren. En kvinna, blåslagen af sin man, begär skilsmessa:

— Hör på min goda fru — säger domaren, som vill medla, — gå hem och kom sedan tillbaka igen med er man, han är ett godt hjerta!

— Mycket möjligt, men ett hjerta, som slår för hårdt! —

* * *

»Le droit des femmes» berättar: I Remy (distriktet Compiègne) dog en kvinna under miss-tänkta omständigheter.

Polismyndigheten lät liket undergå medico legal besigtning. Det visade sig då, att kvinnan dött af fosterfördrifning. Ryktet utpekade en hustru Briet i grannkommunen Arsy såsom brottets egentliga orsak. Hon ställes inför rätta och erkände, att hon samtidigt lemnat sin hjälp till många andra af ortens kvinnor, hvilka med fruktan motsett hafvandeskapet. Hon angaf elfva, hvilka genast togos i fängsligt förvar. De voro nästan alla gifta, hustrur till allvänt kända landtbrukare der i trakten.

Man motser ännu flera arresteringar. Hustru Briet lär ha skaffat sig en riklig utkomst genom sitt skändliga yrke. Hennes brott lära vara oräkneliga. Också har man iakttagit, att medeltalet barnsörder märkbart minskats i Arsy och dess omgifningar.

Saken, som kan ha smärtsamma följder för många familjer, och hvars alla utgreningar ännu äro okända, förorsakar en häftig rörelse bland befolkningen.

* * *

Kvinliga handelsresande. En firma i Berlin (manufaktur- och linnevaror) använder kvinliga handelsresande, hvilka med mycken duktighet underhandla med köpmännen och göra goda af-färer.

* * *

Rösträttsfrågan i England. Den 5 dennes uppvaktades parlamentsledamoten mr Woodall af en deputation af föreningen för kvinnans rösträtt, som anhöll, att han måtte framlägga sitt förra förslag till förmån för kvinnans rösträtt vid det nu stundande parlamentet. Mr Woodall lofvade att göra detta. Aftonbl.

* * *

Gudsdyrkan. Närmaste by intill greve von Moltkes landställe Creisau, heter Gräditz. Kyrkander har af greven, sin patron, fått två vackra klockor med följande inskrift: »Fältmarskalken, generalen von Moltke, Creisau. Gjutna af franska Kanoner. Tagna från fienden genom tysk tapperhet 1870 och 1871 af kejsar Wilhelm. Skänkta till fältmarskalken greve von Moltke. Helgade till Guds ära för att ringa frid».

INNEHÅLL: C. E. Jensen: Socialismen i Danmark. — Anna A.: En tidigt fallen. — Literatur. — Stella Cleve: Om efterklangs- och indignationsliteraturen i Sverige. — Uarda: Fri (poem). — V—m: Epigram. — När och Fjärran. —

Red. af Alma Åkermark.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annonispris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mot-tagas å »Framåts» annonsbyrå, Kungsgatan 60, alla hvardagar kl. 12—1 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvände man sig till Frk. Alma Åkermark, 2:dra Långgatan 40, Göteborg (träffas tisdag och fredag 12—2 e. m.)

Till redaktionen insända Tidningar och Tidskrifter:

Verdandi. Tidskrift för ungdomens målsmän i hemmen och skola. Utgifvare: »Uffe» och Lars Hökerberg. Utgiftsort: Stockholm. Häft. 3 innehåller: En latinlärares tankar om latinundervisningen, af P. G. Lyth. — Om lefvande materiel för undervisning i naturalhistoria, af N. G. W. Lagerstedt. — Om de gymnasiska metoderna, af Gustaf Nyblaus. — Om betydelse, af A. Tillägg dertill, af Red. — Hvad säga latinare och realisters betyg? Af L. Ribbing. — Om undervisningen i nyere sprog, anm. af I. A. Lundell.

Folkets Tidskrift. Nr 4 innehåller: T. Holmberg: I dagens religiösa frågor (forts). — Ett besök på en engelsk farm. — C. Hrg., öfvers.: Klockan slår, sång med noter. — H. Tisell: Om jordbrukets kreditförhållanden, (forts.) — Politik och kristendom. — Huru bör ett på ladugårdsskötsel baserad jordbruk bedrivas. — m. m.

Ny Illustrerad Tidning. Nr 34 innehåller: Illustrationer: Ludvig den I af Portugal. — Från lifvet i myrstacken: Teckning af A. L. Clement. — Bilder från Båstad i Skåne. Tecknade af Ellen Jolin. — Från Nytorstrakten på söder i Stockholm. Teckning af O. Keen. — Text: Portugal och dess nuvarande konung. Af D-r. — Lärarinnan (Slut.) — Min genie. Poem af P. R-s. — En tuffäktning. Efter Edm. de Amici. — Ur lifvet i myrstacken. — Båstad i Skåne. Af I. — Från utkanterna af Söder. — Ett jagtöfventyr i Brasilien. — Teater. A. G-g. — Om hvar annat. — Schack. — Erän den literära och i konstnärliga världen.

Svensk Läraretidning. Nr 34 innehåller: Från en resa i Norge. Af P. Lagerblad. — Lunds stifts 20:de folkskolläraremöte. — Stockholms ortens lärareförenings skolmöte. — För dagen: Ökade kunnskaper. — Notiser, m. m.

Insända böcker:

Anvisning i skovhusholdning nærmest til brug for skovskoler, landbrugskoler og skovejere. Af I. A. Krog. Christiania. Tryckt hos Hanche & Co:s bog og notetrykkeri.

Nogle Træk af Harmonien i Naturen. Af I. B. Barth. Christiania. Forlagt af Alb. Casimermeyer.

Svensk Ordlista för Rättskrifning, enligt o. e. Prof. A. Freudenthals Rättskrifningslära. Utarbetad af G. A. Aberg. Helsingfors. G. W. Edlunds förlag.

Lampor och Lamptillbehör

kupor, glas, veckor, m. m.

Gaskupor och Gasglas

Salongsfotogén (Astralolja)

Rysk Nobelfotogén

Ryska lampglas

till billigaste priser uti

Oscar Otto Meyer's

Lampbutik

38, Norra Hamngatan 38.

C. J. Lindahl & Co.,

Hörnet af Kors- & Kyrkogatorna.

Specialité:

Klädningstyger.

Kam Tsun Äkta Théer

å kr. 1.60, 1.80, 2.00, 2.20, 2.50, 2.80, 3.00, 3.40, 4.00, 4.50, 5.00 per skålp. Frukost-Thé, en utmärkt blandning å 2.20, Grus-Thé flera sorter.

August Ekström,

Göteborg.

Théhandel, Kungsgatan Nr 36.

Framåt.

Göteborgs Kvinnoförenings tidskrift, som utkommer den 1 & 15 i hvarje månad, kostar från 1 Juli till årets slut endast

1 kr. 75 öre.

Helt år: 3.50; postarvode: 35 öre för helår, 20 öre för halfår; lösnummer: 25 öre.

Prenumeration kan ske å alla postanstalter inom Skandinavien, Danmark och Finland samt i boklådorna.

Tidningen håller sina spalter öppna för uttalande af olika meningar, rörande såväl kvinnofrågan som öfrige sociala spörsmål, samt innehåller dessutom alster af skönliterär art. Bidragande äro: Viktor Rydberg, Anne Ch. Edgren, Carl Snoilsky, Anton Nyström, Math. Roos Georg Nordensvan, Hellen Lindgren, Ola Hansson, Axel Lundegård, G. af Geijerstam, Ernst Ahlgren, Ave (Eva Wigström), Amanda Kärfstedt, Cecile Gohl, Ellen Fries, Ellen Key, Ev Brag, Helene Nyblom, Claes Lundin, Robinson, Johan Nybom, Oskar Levertin, A. F. Åkerberg, Anna A., Jonas Lie, Kristoffer Janson, Irgens Hansen, Margarethe Vullum, Kristian Gloersen, Alvilde Prydz, Herman Bang, U. E. Berner m. fl.

Bidrag af norska och danska författare införas på originalspråket.

Vidhäftadt annonsblad medföljer som omslag. Annonsspris 20 kr. för sida; del af sida, motsvarande del af pris.

Göteborg i Juli 1886.

REDAKTIONEN.

Sjöförsäkrings-Aktiebolaget

OCEAN

i Göteborg

afslutar försäkringar mot sjöskador å **varor**, å **kasko**, äfvensom försäkringar mot förluster å **bodmerier**, **frakter**, **fraktförskotter**, **landtransporter** m. m. till billiga premier och på liberala vilkor.

Kontor: Lilla Torget N:r 6.
